

privilegijih, ki jih uživajo veleposestniki itd.; po njegovi sodbi so ti zastopniki klike, ki nasprotujejo z varovanjem svojih krivičnih privilegijev ljudskim koristim; po njegovi sodbi ne bodo zavladale boljše razmere, dokler se ti privilegiji ne odpravijo, dokler ne pride ljudstvo do odločilne besede, a čim se to zgodi, bo vse dobro.

To je prepričanje dr. Šusteršiča in to je prepričanje vodstva katoliške stranke. V očigled temu pa moramo vprašati: Kako se to strinja z dejstvom, da so poslanci te iste katoliške stranke zavezniki tistih škodljivcev države in ljudstva, zavezniki tistih klik, ki so vzrok vsega zla, kako se morejo pajdašiti s strankami, ki nasprotujejo volilni reformi, s katero bi vsem nesrečam naredilo konec? Če izvira sklep vodstva katoliške stranke iz poštenega prepričanja, potem ima to vodstvo dolžnost, da iz svojega sklepa izvaja naravne konsekvence in izposluje, da se bodo poslanci njene stranke ločili od tistih privilegiranih ljudskih škodljivcev. Poslanci katoliške stranke nimajo ničesar iskati v družbi tistih, ki so ovira, da se morejo zboljšati sedanje slabe razmere, ti poslanci morajo iskati zaveznike drugod, pajdašiti se smejo samo s stranko, ki smatra tako kakor oni volilno reformo za prvo in najnujnejšo stvar, taka stranka so socialni demokratje.

Ako katoliški poslanci ne bodo izvajali konsekvence iz svojih izjav in sklepov, bo to dokaz, da jih ni smatrati resnimi, da se je cela stvar sprožila samo iz agitatoričnih namenov, da je vse vpitje po volilni reformi le komedija in družega nič. I nam se zdi, da tudi res ni družega nič kakor komedija, ki ne bo imela družih posledic, kakor da se je mej stranke desnice vrglo seme razdora, in da se je slovenska državnozbornska delegacija osmešila in kompromitirala.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Takoimenovani cesarski mir je potekel in v kratkem bomo videli, pri čem da smo prav za prav z našo notranjo politiko. Že ko je bil ministrski predsednik pri cesarju v Išču, se je poročalo, da pokliče zastopnike prizadetih parlamentarnih strank k sebi in bo poskusil od njih izposlovati zagotovilo, da bodo v parlamentu zopet zavladale normalne razmere. Če dobi to zagotovilo, skliče parlament, če ne, pa se posluži tistih izrednih pripomočkov, v katere ga je cesar pooblastil. Zdaj je menda napočil ta napovedani odločilni trenotek. Faktični voditelj kluba čeških poslancev, dr. Pacak, je v sredo objavil v svojem listu naznanilo, da se v dobi od 1. do 10. septembra zgode važni sklepi, in da v teh dnevih čakamo velika presenečenja. To je verjetno, ako Čehi ne odnehajo od obstrukcije „Vaterland“ upa, da to store, tudi drugi poslanci nekdanje desnice vplivajo v tem smislu, ali vendar kaže vse, da se to ne zgodi. Čehi ne bodo odnehali od obstrukcije, ker ne morejo. Kaj torej? Pridejo „važni sklepi“ in „velika presenečenja“. V čem da obstoje, tega ne ve nihče. Morda se ob jednom oktroira nov volilni red; morda oktroira samo nov pravilnik in se skliče sedanja zbornica; morda . . . zgodi se lahko marsikaj, ker tacih eventualnosti je še obilo, ali sedaj še nihče niti ne slutiti, kaj prineso prihodnji dnevi.

Radikalno gibanje v Čehih se razvija močno in zadrživa čedalje večjo moč. V sedanji češki državnozbornski delegaciji je sicer še mnogo elementov, ki so nasproti obstrukciji in žele, da bi se na vsak način opustila, toda večina kluba ni na njihovi strani, in narod že celo neče ničesar slišati o kakem odjenjanju. Narod stoji na stališču, da mora češki državnozbornski klub z vsemi sredstvi in zlasti z obstrukcijo delati na to, da se ne dobi samo zadoščenje za razveljavljenje jezikovnih naredb, ampak da se centralni parlament sploh ubije ter tako napravi pot za oživetvorjenje češkega državnega prava. Vidi se, da Čehi popolnoma prezirajo nas Slovence in Hrvate.

Balkan. — Doli na Balkanu so se nakrat pojavili črni oblaki na političnem horizontu. Mej Bolgarsko in mej Rumunsko je prišlo do jako ostrega konflikta in nekaj časa se je bilo prav resno bati. Konflikt je nastal, ko se je izkazalo, da so bolgarski politični agentje iz političnih nagibov umorili rumunskega profesorja Mihaileanuta. Nastala je tako na Bolgarskem kakor na Rumunskem velika razburjenost, in obe vladi sta se že pripravljali na vojno. Ta napetost se je nekoliko podela, ko je bolgarska vlada dala na rumunsko noto dosti zadovoljiv odgovor. Zdaj se mudi rumunski kralj pri našem cesarju v Išču in menda se tisti ne motijo, ki pravijo, da je ta obisk velikega pomena za razvoj bolgarsko-rumunskega konflikta.

Italija. — Vse, kar je doslej ukrenil in storil novi kralj Viktor Emanuel, vse kaže, da je krepka individualnost, da je mož, ki ve kaj hoče in kako hoče svoje namene doseči. In kaže se nadalje, da kralj Viktor Emanuel ne bo samo hodil po že prej izhujenih potih dosedanje italijanske politike, da je mož inicijative, in da hoče ladjo italijanske politike zapeljati v drugo strujo. Kralj nosi šele nekaj tednov krono in že se vidi, da trozveza ni njegov politični ideal. Kralj doslej trozveze v vseh svojih političskih enuncijacij še omenil ni. Ta trozveza je vendar ost in središče vse oficialne italijanske politike, a kralj jo je o najslovesnejši priliki popolnoma ignoriral. Logično se sklepa iz tega, da kralj ni prijatelj te zveze, nego da išče drugod zaveznikov, oziroma, da mu neki dosedanji zaveznik ni po volji. In menda se ne motimo, ako rečemo, da je ta zaveznik, ki ga kralj ne mara, naša Avstrija. Na to kaže dejstvo, da hoče kralj po končanem žalovanju pač obiskati pruski in ruski dvor, da pa ga ne bo na Dunaj. Bližamo se pač novi evropski konstelaciji.

Nemčija in Francija. — Razmerje mej Nemci in Francozi se je korenito predrugačilo. Postalo je tako prijazno, kakor ni bilo še nikdar. Letos se v Nemčiji celo obletnica zmaga pri Sedanu ne bo oficialno praznovala, kar je bilo doslej vsako leto, češ, da se mora imeti obzirna čutila Francozov, ko se francozki vojaki v daljni Kitajski bore od strani Nemcev. To so znamenja časa, katerih ni prezirati.

Vojna v južni Afriki. — V Pretoriji je dal maršal Roberts ustreliti lajtnanta Korduana, ker se je ta poskusil polastiti njegove osebe in ga hotel baje umoriti. Angleži so postopali s Korduanom kakor z zarotnikom, kar pa ni bil, kajti bil je v resnici samo navaden sovražnik Angležev. Sploh postopajo Angleži jako kruto in nečloveško ter prezirajo tudi najelementarnejše določbe mejnarodnega prava. Vzlic temu in dasi imajo ogromno armado, kar nič ne napredujejo. Buri vodijo gverilsko vojno, a tako, da bodo Angleži še dolgo in dolgo imeli ž njimi opraviti.

Vojna na Kitajskem. — Najvišji zapovednik združene internacijonalne armade grof Walderssee še ni prišel na Kitajsko in kaže se, da sploh ne bo imel ničesar opraviti, kadar pride tja. Združena armada je zavzela Pekin in osvobodila poslanike. Vojna je faktično pri kraju, ker se Kitajci tudi če bi hoteli, ne morejo več upirati. Nekatero države bi najraje začele se pogajati zaradi miru, a doslej še niso jedine, kdo

naj se smatra pooblaščenim, voditi ta pogajanja v imenu cesarja in cesarice. Ta pogajanja so seveda jako nevarna, ne toli za Kitajsko, kakor za evropski mir, zakaj lahko se zgodi, da pride pri teh pogajanjih do konflikta med sedaj združenimi državami.

Obrtnija.

Umetna obrt na svetovni razstavi v Parizu.

II.

Drugo polje umetnoobrtniške delavnosti, na katerem igrajo Francozi danes neposredno prvo ulogo, je keramiška. Ta je sploh postala nekak ljubljenska vsega umetnoobrtniškega delovanja in se goji ne samo pri Francozih, nego tudi na Danskem, na Nemškem in na Holandskem s prav lepimi uspehi Staroslavna gojišča te stroke, Sèvres, Meissen, Berolin itd. morajo zastavljati vse sile, da ohranijo svoje prvenstvo in vendar se posreči malim manufakturam vedno iz nova, da kaj ustvarijo, kar preseneti ves svet.

Sèvres je še danes nedosežen toda konkurenca postaja čedalje večja. Nove manufakture se ustanovljajo na vseh koncih in krajih, in celo suhoparno praktiška Amerika je v svoji manufakturi v Rookwood-Potteryjon v državi Cincinnati vstvarila tako originalne porcelanske izdelke, da se jim strokovnjaki ne morejo načuditi.

Kar pa obuja največ zanimanja in si je pridobilo najsplošnejše priznanje, to je francoski grès, preprosti in kar nič dragoceni beloprstni izdelki. Ti izdelki se rabijo za dekoriranje celih hišnih fasad, za reliefe in poskus, opremiti s tem materijalom celo kopalno sobo, ki ga je storil, kakor je videti v razstavi George Hoentschee se je jako dobro obnesel.

Moderni keramiki skušajo najraje izkazati svojo spretnost pri umetno lončarskih izdelkih. Večina teh izdelkov se ima za svoj obstanek zahvaliti slučaju in kakor se kaže, je doslej naravnost nemogoče, jeden in isti objekt dvakrat popolnoma jednako in dovršeno napraviti. Jeden objekt se posreči, deset drugih pa se ponesreči. Pri vsakem žganju beloprstnih izdelkov se pokaže, kake časih prav neprijetne muhe ima ogenj. Pri beloprstnih izdelkih je namreč odločilni faktor ogenj. Vse je odvisno od njega, on je pravi umetnik. Človeška roka je izvršila samo nekatere priprave, potem pa prepusti vse milosti in nemilosti plamena. Že samo to kaže, da imamo opraviti s popolnoma novo stroko umetne obrtnosti, in da še niso razkrite vse skrivnosti te stroke. Kumovali so pri rojstvu te stroke najboljši proizvodi stare japonske keramike, ki pridejo tako redkokdaj v Evropo in so bili doslej samo v njihovi domovini po pravi vrednosti cenjeni, in pa moderna kemija. Od tod ta čudovita finost v barvah, ta mehkoča v barvah in ta neposnema izvornost, ki daje tem proizvodom tak značaj, kakor da so zrasli v prosti naravi, kakor da so sami iz sebe nastali in niso

delo človeške roke. Gotovo je, da ima ta stroka še veliko prihodnost pred seboj. Morda je prav ta stroka poklicana pripraviti premembo ne samo glede ornamentalne porabe nekib keramičnih izdelkov, ampak tudi glede dekorativne porabe barve v umetni obrtnosti sploh. Kdor to uvažuje, se ne bo čudil, da se navidezno tako preprosti izdelki kakor so nekatere vaze in lončki tacih umetnikov, kakoršni so Dammouse, Lachenal, Delaherche, Dalpayrat ali za keramično-plastične izdelke, ki gotove plačujejo svoto, kakoršne so se doslej plačevale k večjemu za prav lepe izdelke od bronu.

Bižuterija in keramika sta tisti dve stroki umetne obrtnosti, v katerih so se Francozi resnično povzpeli do vrhunca. Kar so razstavili v drugih strokah je — kakor umljivo — sicer vseskoz izvrstno in absolutno lepo, ali se ne razlikuje tako bistveno od izdelkov tiste stroke, ki so jih razstavili drugi narodi, kakor bižuterijski in keramični izdelki. Pred vsemi bi bilo imenovati steklenine, ki sta jih razstavili firmi Gale v Parizu in Dun v Naueyju. To so izdelki, ki so jih ustvarili pravi umetniki.

Nasprotno pa je jedna industrija, ki je nekdanj nosila slavo francoske umetne obrtnosti po vseh deželah, odločno nazadovala in to na celi progi. V mislih imamo izdelke od bronu. Ta industrija se drži že mnogo generacij stare šablone in ne podaja čisto nič novega. To isto velja tudi glede tistih umetnoobrtniških tehnik, ki imajo namen, dekorirati stene in mobilije. Pri teh papirnatih tapetah, tkaninah za mobilije in stene itd. ni opaziti prav nobenega napredka. Reklo se mi je, da je vzrok temu okolnost, da se francoski interiner v zadnjih 50letih ni bistveno čisto nič predrugačil. Res so francoske mobilije sicer dragocene in tehniško lepo izvršene, ali v vsem tem tiči nekaj zastarelega, nega ovenelost. Človek, ki pregleduje to pohišje, se nehote spomni pariških zakov. Človek dobi utis, kakor da so Francozi izgubili veliko svoje notranje moči.

Obrtnijske raznoterosti.

— Nove lovske patrone. Posodom pritožb o tuzemskem brezdimnem lovskem smodniku ter smodniku za streljanje na tarče se je z poizvedbami dognalo, da je vzrok pritožb skoro izključno slaba kakovost materijala patronskih pušič, slabo užiganje ter nestrokovnjaško izdelovanje patron itd. Ob teh okoliščinah je umljivo, da ta smodnik navzlic svoji, posebno v inozemstvu priznani veljavi nasproti drugim izdelkom ter navzlic svojim od strokovnjakov večkrat povdarjenimi izvrstnimi lastnostmi ne pride v pravi poštev, da še diskreditujejo ga, ker mnogo lovcev pripisuje svoj neuspeh pri streljanju le smodniku, da si tiči ta neuspeh dejansveno le v pomanjkljivosti patronskega materiala ter izdelavi municije, da se tem pritožbam po možnosti odpomore je uprava smodniškega monopola sklenila, spraviti v promet brezdimni smodnik v lovskih patronah. Take patrone se bodo v napolnilnem zavodu c. in kr. municijske tovarne po najskrbnejim nadzorstvom izdelovale in pridejo v izvornem zavitku, uradno zaprte v promet. Dosedaj se izseljuje z brezdimnim lovskim in tarčnim smodnikom št. 1 polnjene lovske patrone kalitva 12 in 16 tako popolno kakor tudi v pol izgotovljenem stanji (z šrotom